

LXIII

Краєзнавчі читання

імені
о. Петра Лебединцева

Біла Церква
2023 р

**Департамент культури та туризму
Київської обласної державної адміністрації
КЗ КОР «Білоцерківський краєзнавчий музей»**

**LXIII
(63)
Краєзнавчі читання**

**імені
о. Петра Лебединцева**

26 січня 2023 р.

**Біла Церква
2023 р.**

УДК 908:372.48

ББК 26.891 (4Укр-2 Біла Церква)

К 78

LXIII (63) Краєзнавчі читання імені о. Петра Лебединцева.
26 січня 2023 р. – Біла Церква, 2023. – 50 с.

Редакційна колегія:

Діденко Л.М., директор Білоцерківського краєзнавчого музею, заслужений працівник культури України, кандидат історичних наук;

Петренко В.В., заступник директора з наукової роботи Білоцерківського краєзнавчого музею;

Чернецький Є.А., кандидат історичних наук, завідувач відділу інформаційно-краєзнавчої роботи Білоцерківської міської ЦБС, старший науковий співробітник БКМ;

Поплавська С.П., завідувача науково-методичним відділом Білоцерківського краєзнавчого музею.

На обкладинці: Дроздов С.Л. з родиною на сходах Зимового палацу Браницьких, частину якого займав новостворений Окружний музей старожитностей. 1924 р.

ЗМІСТ

I. Оргкомітет	3
II. Журнал "Читань"	4
III. Матеріали	
<i>Євген Чернецький</i> . Родина Стефана Дроздова.....	5
<i>Володимир Перерва</i> . Фастасмагорії в нетрях шкільної історії	9
<i>Олександр Мартиненко, Олена Поліщук</i> . Олексій Андрійович Івакін – фундатор кафедри анатомії та гістології ім. П. О. Ковальського Білоцерківського сільськогосподарського інституту До 130 річчя з дня народження.....	20
<i>Сергій Бурлака</i> . Дівчата в Українській революції: учасниця «Козачої Ради Правобережної України» Раїса Винокурова....	24
<i>Анатолій Бондар</i> . Спортивне життя Білої Церкви 1945–1953 роки.....	30
<i>Микола Таран</i> . Праведники Поросся.....	39

Оргкомітет

Загальна рада:

Людмила Діденко, директор музею, голова оргкомітету, заслужений працівник культури України, кандидат історичних наук

Вікторія Петренко, заступник директора музею з наукової роботи

Євген Чернецький, кандидат історичних наук, завідуючий відділом інформаційно-краєзнавчої роботи Білоцерківської міської ЦБС, старший науковий співробітник БКМ

Видавничий комітет:

Людмила Діденко, редактор

Вікторія Петренко, відповідальний за макет

Євген Чернецький, відповідальний за текст

Світлана Поплавська, комп'ютерна верстка та дизайн

*Олександр Мартиненко,
історик, редактор
1-ої категорії інформаційно-
краєзнавчого відділу БМЦБС;
Олена Поліщук,
завідувач архівом БНАУ*

**Олексій Андрійович Івакін – фундатор кафедри анатомії та
гістології ім. П. О. Ковальського Білоцерківського
сіельськогосподарського інституту**

До 130 річчя з дня народження.

*Професор Івакін О. А.
під час викладання у
Білоцерківському СГІ
у 1931–1938 рр.
Друкується вперше.*

Олексій Андрійович Івакін (20.02.1893 – 15.04.1942)³⁹ – лікар-анатом, ембріолог, гістолог, доктор медицини, професор, організатор та перший керівник кафедри анатомії та гістології БЦСГІ у 1932–1934 рр.

Івакін О. А. народився 20.02.1893 року в Катеринославі (нині – м. Дніпро). Закінчив фізико-математичний (1914 р.) та медичний (1916 р.) факультети Харківського університету. Учень академіка В. П. Воробйова.

Розробляв і вдосконалював гістологічні та порівняльно-анатомічні дослідження. Починав як асистент медичного факультету Катеринославського університету (1915–1923 рр.). У цей період одночасно працював на Харківських Вищих жіночих курсах,

військовим лікарем та в Катеринославському університеті. Згодом працював доцентом Харківського медичного інституту (1923–1925 рр.).

³⁹ anatom.ua/memoria/

LXIII (63) Краєзнавчі читання імені о. Петра Лебединцева

Будучи завідувачем кафедри анатомії Київського медичного інституту, одночасно працював професором анатомії та гістології Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, а потім – професором кафедри анатомії Київського стоматологічного інституту (1934–1939 рр.). Паралельно працював професором Київського ветеринарного інституту (1929–1932 рр.), де викладав порівняльну анатомію.⁴⁰ Початком існування кафедри анатомії та гістології вважається 1932 рік.⁴¹

“Організатором її та ідейним натхненником був професор Олексій Андрійович Івакін. Тоді на базі колишнього технікуму організувався зоотехнічний інститут. В 1931 році було оголошено три кафедри: хімії, ботаніки, зоотомії. Остання являла собою комплексну кафедру анатомії, гістології та зоології. З усіх цих предметів лекції читав Олексій Андрійович Івакін. Асистентами були: по зоотомії – П. О. Ковальський, по зоології – І. С. Чуманова.”⁴²

Але ця кафедра проіснувала лише 2-3 роки, і в зв'язку з тим, що інститут одержав назву зооветеринарного у 1934 році вона розділилась на три самостійні кафедри: анатомії, гістології та зоології. Кафедру гістології у 1934–1938 рр. очолював професор О.А. Івакін⁴³.

Автор підручників: “Анатомия человека в повседневной жизни” (1926 р.), “Краткий учебник анатомии человека” (1932 р. у співавторстві з В. П. Воробйовим та Г. Ф. Івановим. Розділи, присвячені порівняльній анатомії хребта, розвитку кісток черепа, таза та нижніх кінцівок, м'язів верхніх та нижніх кінцівок). А також перших підручників з анатомії та біології українською

⁴⁰ esu.com.ua/search_articles.php?id=14121

⁴¹ Факультет ветеринарної медицини. Історія і сучасність (1931–2006). Біла Церква: БДАУ, 2006. С. 244–245.

⁴² З історії кафедри анатомії і гістології. За Ленінські кадри. 1970, 10 верес. №25(623). С. 2

⁴³ Факультет ветеринарної медицини. Історія і сучасність (1931–2006) // Біла Церква, БДАУ, 2006. С.160

LXIII (63) Краєзнавчі читання імені о. Петра Лебединцева

мовою, зокрема “Курс біології” (1926 р.), “Анатомія та фізіологія” (1927 р., 1931 р. у співавторстві з В.Н. Рубашкіним; усі були надруковані у м. Харків), “Короткий курс анатомії людини з елементами гістології і ембріології” (1936 р.).

О. А. Івакін є автором понад ста наукових праць і підручників. Брав участь у розробці української наукової термінології. Читав лекції українською мовою, через що зазнав утисків тоталітарного режиму.⁴⁴ Кореспондент Нобелівського комітету по Україні з фізіології та медицини.

У роки німецької окупації брав участь у відновленні роботи Київського медичного інституту⁴⁵. У липні 1941 року, коли гітлерівці прямували на Київ, почалася евакуація КМІ, викладачів, студентів, деякого обладнання. Колективи 1-го та 2-го Київських медичних інститутів об'єднали з Вінницьким, Дніпропетровським, Одеським та іншими медичними інститутами і евакуювали спочатку до Харкова, там опинилися близько 1200 студентів. Опісля переїхали в Челябінськ і почали підготовку лікарів для фронту. В жовтні 1941 року 242 студенти приступили до занять за скороченою програмою.

Водночас значна частина викладачів і студентів залишилися в окупованому Києві... Захопивши 19 вересня 1941 р. Київ, німці одразу ж заборонили будь-кому без спеціального дозволу входити до міста. Проте українські вчені-медики, викладачі та студенти, які з різних причин залишилися в місті, почали клопотати перед окупаційною владою щоб отримати дозвіл відкрити медичний інститут і продовжувати готувати лікарів для цивільного населення. Німці дотримувалися думки, що вища освіта поневоленням слов'янським народам не потрібна. Але брак лікарів для населення, загроза розповсюдження епідемічних хвороб примусили окупантів все ж таки погодитися на відкриття медичного інституту.

⁴⁴ ntsh.org > Блог Ганіткевич Ярослав. Український медичний календар на 2013 рік ...и > блог Yaroslav Hanitkevych

⁴⁵ Нині Національний медичний інститут імені О. О. Богомольця

Завдяки величезній енергії та наполегливості ініціаторів було проведено надзвичайно складну організаційну роботу. Приміщення кафедр і аудиторій приведено до робочого стану, налагоджено тепло- і водопостачання, зібрано обладнання, наочне приладдя. Розшукано викладачів і професорів інституту, студентів, які залишилися в місті та на окупованій території. Директором нововідкритого медичного інституту влада затвердила хірурга О. Лазуренка, його заступником став проф. Б. Кучеренко, завідувачем навчальної частини – проф. М. Венцківський. Серед інших до викладання в інституті зголосився і О. А. Івакін.

У жовтні 1941 року вдалося почати навчання на 4-му та 5-му курсах лікувального факультету Київського медичного інституту. На початку 1942 р. в інституті вже навчалось 556 студентів: на 2-му курсі – 158, на 3-му – 177, на 4-му – 130, на 5-му – 91 чоловік. Навчання було платним. 28.01.1942 р. було оголошено набір на 1-й курс інституту, не лише на діючий лікувальний факультет, але також на заново відкриті стоматологічний та фармацевтичний факультети. Однак окупаційна влада недовго мирилася зі спробами налагодити українське політичне, культурне і освітнє життя. Наказом з Берліну 27.11.1941 р. діяльність УНРади було заборонено, всі її установи розігнано, причетних заарештовано. Представники влади заявили відкрито, що на Україні ворогом номер один є український націоналізм. Навесні 1942 р. (березень – початок квітня) гестапо заарештувало керівників медичного інституту професорів Б. Кучеренка і О. Лазуренка. Усі спроби врятувати арештованих не вдалися. Їх розстріляли. Проте ще до кінця року інститут продовжував працювати, і навіть розширюватися.

Весною 1942 року в київській пресі з'явилося повідомлення про смерть професорів медичного інституту Г. Іваницького та О. Івакіна.

LXIII (63)
Краєзнавчі читання

**імені
о. Петра Лебединцева**

26 січня 2023 р.

Редакційна колегія:

кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України,
директор музею **Діденко Л.М.** (головний редактор),
заступник директора з наукової роботи **Петренко В.В.**,
кандидат історичних наук **Чернецький Є.А.**,
завідуюча науково-методичним відділом **Поплавська С.П.**

КЗ КОР «Білоцерківський краєзнавчий музей»
09117, Київська обл., м. Біла Церква, площа Соборна, 4
тел./факс 8(04563) 5-55-52
bts-museum@ukr.net
www.bkm.in.ua

Свідоцтво про внесення до Держреєстру суб'єктів
видавничої справи серії ДК № 2612 від 12.09.2006 р.